

ratio est, quia inferiores in lege superioris dispensari nequeunt, per vulgaria: unde præfati DD. cum Baldo in L. 1. pr. ff. de Jure aure. annul. observant legitimum potestatem esse unam de reservatis supremo Principi, arg. Novell. 89. cap. 9. & L. 3. ff. de Natural. resit.

53 Dicitur autem notanter loquendo de Jure communi; quia ex consuetudine etiam Electores, & ceteri Status Romani Imperii subditos sui Territorii legitimare valent; et si Principes supremi alium superiorem non agnoscentes dici nequeant, ut pote qui Imperatorem pro superiore suo agnoscunt. Sam. Strichk in Usu moder. Pand. tit. de Tit. De His, qui sui, vel alieni, §. 14. & alii, König h. t. nu. 38.

54 Pariter legitimare possunt illi, qui, etsi supremi Principes non sint, ab his tamen privilegium & facultatem legitimandi habent, quales sunt Comes Palatinus, juxta unanimitatem. Quanta autem horum sit potestas, & ad quos illegitimos se extendat, desumendum est ex tenore Rescripti, aut Privilegii à supremo Principe eis concessi, ut cum aliis bene advertit Pontius lib. 11. cap. 5. §. 2. juxta solum enim tenorem Rescripti, & non ultra, eorum potestas se extendit, arg. c. Dilecta. 22. de Rescript. & L. Diligenter. ff. Mandati.

55 Porro sicut Imperator Comitibus Palatinis, sic Papa suis Legatis concedere solet facultatem & privilegium legitimandi. Cujus efficacia ex tenore quoque Rescripti petenda est per dicta num. præced. teste Azorio Tom. 2. lib. 5. cap. 39. q. 1. Pont. loc. cit. n. 16. Legatis Apostolicæ Sedis ordinariè conceditur Privilegium sequentis tenoris.

Concedimus, ut super natalium, etiam si ex adulterio, incestu, vel nefario, aut quocunque illicito coitu procreati fuerint, de scilicet dispensare, ut quocunque quocunque, quacunqueque Beneficia Ecclesiastica cum Cura, & sine Cura, secularia, & regularia invicem compatibilia, etiam si secularia, Canoniciatus, & Præbendæ, & si ex Nobili genere procreati fuerint, etiam majores, & principales personatus, & officia in Cathedralibus, Metropolitanis, Collegiatis Ecclesiis, & in illis in quibus ditorum, potentium defectum natalium patres Beneficium obtinuerint, dum tamen illis immediatè non succedant, & quod de natalium defectibus hujusmodi nullam in quibuscunque litteris, & gratiis sibi concedendis mentionem facere teneantur, indulgere valeas.

56 Resp. VI. Quamvis de Jure, & nisi aliud exprimat in Legitimationis Rescripto, per Rescriptum Principis soli legitimitur illegitimi naturales, non item ex damnato coitu nati, arg. c. Per Venerabilem. 13. h. t. & Novell. 74. & Novell. 89. Tamen potest supremus Princeps, si vult, quovis, etiam ex damnato coitu natos legitimare. Omnes, per Jura citata. Imò defectò etiam quemvis illegitimum legitimare solent supremi Principes; ita ut Papa suis Legatis quoque, & Imperator nonnullis Comitibus Palatinis eandem facultatem tribuant, ut patet ex formula num. præced.

57 Porro licet Comitibus Palatinis plenà concedatur facultas legitimandi quocunque, etiam natos ex damnato coitu; tamen per hanc non censetur concessa facultas legitimandi illegitimos Nobilitatis, nisi in Rescripto Cæsareo exprimat: Et si id exprimat, non se extendit ad legitimandas illegitimas proles Baronum, Comitum, &c. Nolden de Statu Nobil. cap. 16. Th. 15. patet que ex Capitul. Leopold. art. 44.

58 Queritur VI. Quos effectus habeat Legitimatione per Rescriptum Principis? Resp. I. Si Legitimatione fit à Papa, efficit quemvis legitimum habilem ad Ordines, Dignitates, Officia & Beneficia Ecclesiastica per dicta nu. 47. simulque ad effectus politicos nu. seq. adducendos, si legitimus est etiam sub jurisdictione temporali Pape; sed si non est, per dicta nu. 48. & seq. Abbas in c. Per Venerabilem, h. t. n. 20.

Resp. II. Si Legitimatione fit à Principe seculari, aut Comite Palatino, efficiuntur Legitimi imprimis habiles ad legitimam & hereditatem, non tamen ita perfectè, ut Legitimi per subsequens Matrimonium; sed cum certis limitationibus juxta dicta Lib. III. Tit. XXVI. n. 412. & Tit. XXVII. n. 11. & seq. Deinde evadunt habiles ad Dignitates & Officia secularia quocunque, nisi ex consuetudine, vel speciali statuto particulari locorum requiratur, ut quis sit legitime natus; ob quod Rescriptò Principis Legitimatione nequeunt esse Assessores in Camera Imperiali, nec Consiliiarum Principum, nec insigniri Titulo Doctoris, Mynding. 4. Observat. 31. nec recipi ad certos Ordines, ut nostrum Seraphicum, cum juxta statuta nostra Generalia cap. 2. §. 1. n. 1. suscipiendus debeat esse legitime natus.

Ubi præter alia speciale nota discrimen inter Legitimos per subsequens Matrimonium, & Legitimos per Rescriptum Principis; illi enim per omnia æquiparantur legitime natis, & etiam legitime nati vocari possunt, comprehendunturque in Statutis hominum requirantibus, ut quis sit legitime natus, per dicta nu. 42. & 43. Non sic Legitimi per Rescriptum Principis.

Resp. III. Ut Legitimatione per Rescriptum Principis memoratos effectus habeat, plures requiruntur conditiones. I. Est, ut illegitimi, consentiant, Novella 89. cap. 11. Generaliter autem sufficit consensus tacitus, qui silentio etiam indicatur. Zoccius h. t. nu. 26. arg. c. Qui raset. de Reg. Jur. in 6. II. Ut nulli extant liberi legitimi, ne his præjudicium causetur, Novell. 74. cap. 1. & 2. Et quamvis Princeps de plenitudine potestatis etiam Legitimos extantibus possit legitimare illegitimos; tamen in dubio interpretandum est, eum non intendisse; nam beneficia Principum ita interpretari oportet, ut quam minimum præjudicium Juri publico, aut privato juri Tertii, Felinus in c. Cum olim. de Sentent. & re judicat. Zoccius loc. cit. & alii.

Ubi iterum aliquod discrimen notandum est inter Legitimationem per subsequens Matrimonium, & Rescriptum Principis. Per Matrimonium enim illegitimi legitimitur extantibus etiam, & contradicentibus liberis legitimis, ut communiter advertunt DD. non sic per Rescriptum Principis.

III. Requiritur, ut illegitimus per subsequens parentum Matrimonium, aut omnino non, aut saltem non commodè legitimum valeat. Novell. 74. cap. 1. Ratio est; quia Legitimatione censetur esse remedium extraordinarium, quod cessat, ubi haberi potest ordinarium. L. 16. ff. de Min.

IV. Requiritur aliàs de Jure, ut vel illegitimi pater libello supplici Legitimationem exoret, vel patre jam mortuo id faciat ipse illegitimus; probans priùs ex patris Testamento, eum id desiderasse. Novell. 74. cap. 2. §. 1. & Novell. 89. cap. 9. §. 1. & cap. 10. Vestum hodie universalis consuetudinis vigore sufficit etiam sola simplex instantia illegitimi. Sann. Strichk. loc. cit. §. 18.

Resp. IV. Legitimatione quantumvis ampla Rescripto Principis secularis facta, penitus nihil valet quoad effectus Ecclesiasticos, Ordines v. g. Officia, & Beneficia Ecclesiastica. Covarruvias de Matrim. part. 2. cap. 8. §. 8. n. 15. Abbas in c. Per Venerabilem. h. t. & alii. Ratio patet; quia Princeps secularis nullam habet potestatem circa spiri-

tualia, nec potest in Lege Ecclesiastica dispensare, per vulgaria.

spiritualia, nec potest in Lege Ecclesiastica dispensare, per vulgaria.

sponso existens, juxta dicta supra Tit. III. n. 49. H. N.

Queritur I. Quinam, & quando Matrimonium jam contractum accusare, & impugnare possunt, & debeant? Resp. I. Si accusatur aut impugnatur Matrimonium tanquam nullum contractum ob impotentiam alterius conjugum v. g. ob frigiditatem viri, aut arditudinem feminae, masculi &c. soli ad accusandum admittuntur conjuges. Abbas ad Rubr. h. t. Pirhing. cod. num. 1. & alii. Ratio est; quia horum solummodò interest, & ipsi possunt, si velint, non obstanti tali Impedimento suo juri, quod ad accusandum habent, cedere ac invicem cohabitare, non quidem ut conjuges, sed ut frater & soror, juxta dicta supra Tit. XV. n. 62. textu expresso c. Consultatio. 4. & c. Laudabilem. 5. de Frigid. & Masculi. juncto can. Requisivisti. 2. cau. 33. q. 1.

Resp. II. Pariter soli admittuntur conjuges ad accusandum, casu quo Matrimonium est nullum ex tali Impedimento, cui conjuges possunt renuntiare, ut puta, ex Impedimento gravis mens circa ipsam personam, aut conditionem, & statum ipsius, ut si quis contraxit cum serva, quam putavit esse liberam, aut contraxit cum Lucia quam putavit esse Romeliam. Abbas loc. cit. Pirhing. loc. cit. Honor. ad Rubr. h. t. n. 8. Gonzalez in c. fin. h. t. 3. Ratio est; quia hoc ipso, quòd ipsi juro renuntiare, & tale impedimentum tollere, novoque consensu Matrimonium ratificare valeant, idque re ipsa facere presumantur, si consensu Impedimenti præcedentis cohabitaverint, arg. c. 2. & c. fin. de Conjug. servor. c. Insuper. 4. h. t. frustratè foret aliorum accusatio.

Imò præfato casu, ubi Conjuges solo consensu suo mutò Impedimentum tollere, & Matrimonium ratificare valent, ipsimet non amplius audiuntur, si post acquisitionem Impedimenti notiam, adhuc carnaliter invicem se cognoscant, ut bene advertit Gonzalez loc. cit. per Jura allegata. Ratio est; quia Matrimonium novo consensu ratificassit, & consequenter ineparabile effectus, de Jure præsumuntur.

Resp. III. Si impugnatur Matrimonium ob Impedimentum Consanguinitatis, Affinitatis, aut publicæ Honestatis, priò omnium accusari possunt & audiuntur parentes, & his deficientibus, fratres & sorores, ac alii Consanguinei propinquiore; quibus omnibus deficientibus etiam extranei antiquiores, & veraciores, præsertim de vicinia. Communis ac certa, textu expresso can. 1. caus. 35. q. 6. ibi: Consanguineos extraneorum nullus accuset, vel consanguinitatem compute, sed propinqui, ad quorum notitiam pertinet, id est, pater, mater, frater, soror, patruus, avunculus, amita, matertera & eorum procreatio. Si autem progenies tota defecerit, ab antiquioribus, & veracioribus, quibus eadem propinquitas nota est, Episcopus Canonice perquirat. Concordat can. 2. ead. caus. & q. juncto c. videtur. 3. h. t. ubi etiam causa allegatur illis verbis. Ideò enim maxime parentes, & si defuerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus, & choris, tum etiam ex recitatione Majorum scire laborat.

Solvitur quoque ibidem Objectio sequentibus verbis: Quòd verò legitur, pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris, in criminalibus causis & contradiotionibus verum est: in Matrimonio verò conjugendo, vel disjungendo, ex ipsius conjugii prærogativa, & quia favorabilis res est, congruè admittuntur.

Resp. IV. Si Matrimonium ex alio Impedimento, cui conjuges renuntiare non possunt, v. g. ex defectu Patris, & testium, ob profano Religiosum, et si nullum, & non tam extraneum, quam consanguineum, etiam conjuges ad accusandum admittuntur.

TITULUS XVIII.

Qui Matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari.

SUMMARIUM.

- 1 Ratio continuationis.
- 2 Matrimonium contrahendum existente Impedimento accusare quis potest, ac teneatur.
- 3 Sola conjuges Matrimonium accusare possunt, quod censetur nullum ex defectu impotentiae alterutrius.
- 4 Vel ob Impedimentum, quod ipsi tollere possunt.
- 5 Imò nec ipsi audiuntur, si cognitio tali Impedimento se invicem cognoscunt.
- 6 Conjugium ex causa Affinitatis, vel Consanguinitatis suspectum accusari Consanguinei proximiores &c.
- 7 Ex alio Impedimento, cui renuntiare conjuges nequeunt, nullum aut suspectum, accusare possunt omnes.
- 8 Matrimonium quovis tempore etiam post multos annos accusare potest, etiam si de valore ipsius jam sit pronuntiatum.
- 9 Ab accusando Matrimonium repelluntur, I. qui quæstus causâ accusant.
- 10 II. Qui tempore Denuntiationum non accusarunt. Limitatur. Ibid.
- 11 Hi tamen alii, ut accusent, Impedimentum detegere possunt.
- 12 III. Aliquando conjuges. Et quando?
- 13 IV. Accusantes per litteras.
- 14 Qui possunt accusare Matrimonium, possunt etiam esse testes pro, & contra illud.
- 15 Quandoquidem quis simul esse queat accusator & testis? Nemo potest simul esse testis & accusator. Ibid.
- 16 A ferendo testimonio in causa Matrimoniali qui repellantur?
- 17 Causarum Matrimonialium Judex solus Ecclesiasticus esse potest.
- 18 Et quidem Jure ordinario Episcopus.
- 19 Ejusque Vicarius Generalis.
- 20 Nec non Capitulum Sede vacante.
- 21 Item Prælati nullius Diocesis.
- 22 Et ex commissione Episcopi, vel alterius Ordinarii etiam inferiores alii.
- 23 Vel consuetudine aut privilegio. Et num præced.
- 24 Judex secularis nec incidere agnoscere potest de causa Matrimoniali.
- 25 Bene tamen incidere de causa Laicali judicare potest Judex Ecclesiasticus.
- 26 De Probatione & Testibus requisitis ad probandum nullitatem Matrimonii. Remissivè.

RECTUS ordo est, ut, postquam in præcedentibus actum est de Matrimonio, & Impedimentis ejus, agatur tunc de iis, qui Matrimonium accusare, aut impugnare possunt, & debeant, casu quo forsitan inter conjuges impedimentum foret. Et quomam accusatio sine probatione non sufficit, agitur etiam de Testibus ad probandum habitibus & requisitis.

Notandum priò, accusari, & impugnari posse Matrimonium tam contrahendum, quam contractum. Et quidem si impugnatur contrahendum, certum est, quemvis non tantum posse, sed & teneri Matrimonium accusare denuntiando Impedimentum inter

admittuntur.

admittuntur; presertim verò, quorum interest, Gonzalez in c. fin. h. t. n. 3. cum communi arg. c. 1. De iis, quæ vi metusque causa, ubi Matrimonium contractum impugnavit, & audita est Priorissa cum Monialibus ob præcedentem professionem Religiosam à conjugio emissam.

8 Resp. V. Ad Matrimonium accusandum qui sunt habiles, possunt illud quovis tempore etiam multis annis post Matrimonium jam elapsis accusare: dummodò paratas probationes habeant, suspitione careant, & Impedimentum tale sit, cui conjuges renuntiare non possunt. Rursus communis. Ratio patet, quia, cum Matrimonium invalide contractum, nullo temporis tractu validatur, actio contra illud nunquam prescribitur. Imò datur accusatio contra illud, esse pro valore illius sententiam jam effectam; quia in Matrimonio sententia nunquam transit in rem iudicatam, textu expresso c. Lator. 7. de Sentent. & re iudicat.

9 Resp. VI. Ab accusando Matrimonio plures omnino repelluntur. Patet inductione. Nam I. Ab accusando repelluntur, qui ex turpi quæstia accusationem intendunt, nitentes v. g. conjugibus accusationem, nisi pecuniam tribuant. Omnes textu claro c. Significasti. 5. h. t. Ratio est, quia tales malitiosè & falsò accusare presumuntur, arg. can. Prohibentur. caus. 1. q. 1. & l. Qui accusare ff. de Accusat. Debent autem resistentes accusationi probare, quòd quæstus causâ accusatio intentetur; quia delicta non presumuntur, sed probari debent per vulgaria.

10 II. Repellitur, cui post factas Denuntiationes Matrimonii Impedimentum non manifestavit, sed tacuit; nisi probabile esset, tales Denuntiationes factas ignorasse, quia v. g. tunc abiens, aut infirmus, aut insufficiens, & rem non satis intelligentis ætatis fuit, vel etiam, si juret, quòd, etsi Denuntiationes factas sciverit, tamen post Matrimonium jam contractum in notitiam Impedimenti primum venerit. Ita tota Conclusio cum suis limitationibus habetur cap. fin. h. t. & sequuntur omnes DD. Ratio ibidem additur; quia alias, & nisi aliqua ex positis limitationibus adsit, tacens Impedimentum tempore Denuntiationum videtur suspectus, & ideò procul dubio repellendus.

11 Additur tamen in cit. fin. h. t. quòd etiam filialis, qui tempore Denuntiationum sibi notatum omnifit Impedimentum manifestare, ad accusandum non admittatur, is tamen alicui alteri dictum Impedimentum aperire, hic alter verò idem Iudici etiam per modum accusationis proponere possit, & audiri debeat: ratio ibidem additur, quòd, etsi prior ob culpam silentio contractum, merito repellatur, iste tamen amoveri nequiret, cum culpabilis non existat.

12 III. Ab accusatione repelluntur conjuges in casu, de quo supra num. 5.

13 IV. Repellitur ab accusatione, qui non personaliter, sed tantum per literas accusat, textu expresso c. 2. h. t. & ibi DD. Nisi alia adminicula suffragentur, prout his verbis limitatur cit. c. 2. h. t.

14 Queritur II. Quinam possint esse testes contra Matrimonium? Resp. I. Omnes, qui habiles sunt ad accusandum Matrimonium, sunt etiam habiles ad testificandum contra illud, presertim verò illi, qui majorem habent notitiam, & fidei miras suspicte esse dignoscuntur. Denuò communis. arg. c. Licet. 47. de Testib. & Atest. ut proin, etsi alias testis idoneus patri filius, & filio pater non sit, can. Testes. cau. 2. q. 1. & l. Testes ff. de Testibus, ita tamen, sicut & ceteri consanguinei pro & contra Matrimonium patris aut filii testes esse queant, per dicta arg. c. Videtur. 3. h. t. & can. 1. caus. 35. q. 6.

Imò quavis aliàs de Jure nullus possit esse simul accusator & testis in eadem causa, can. Nullus, 2. caus. 4. q. 4. l. Omnibus. 10. c. de Testib. tamen in causa Matrimoniali id fieri posse, (saltem quando agitur de consanguinitate, vel affinitate) patet ex can. Si duo. 4. can. De parentela 5. & c. Episcopus. 7. caus. 35. q. 6. Non quidem in casu, quo quis propriè talis existit accusator, ut vult Innocentius ad Rubr. h. t. sed quando est denuntiator Impedimenti, seu quando absque formali accusatione illud præcisè denuntiat; tunc enim, si Juxta Ecclesiasticis inquirat, is ipse, qui denuntiavit, etiam testis esse poterit, ut bene advertit Abbas ad Rubr. h. t. in fine, quem sequitur Pirhing h. t. n. 3. & alii, arg. c. In omni. 4. de Testib. & Atest. & c. Cum in tua. 27. de Sponsal. & Matrim.

Resp. II. Sicut ab accusatione, sic à ferendo testimonio repellitur testis ob quæstum inductus, arg. c. Sicut. 12. de Testib. & Atest. Sicut etiam testis, qui non personaliter, sed per literas deponit, arg. l. Testium. 3. ff. 5. 3. de Testib. can. Testes. 15. caus. 3. q. 9. & c. A nobis. 2. h. t. ubi Summarium sic habet: Accusatio, & testimonium in causa Matrimoniali personaliter, & non per literas fieri debent. Observat tamen Gailus lib. 1. Observat. 101. n. 4. in pluribus Germaniæ locis tum privilegio, tum consuetudine haberi, quòd nobiles, ac Illustres testimonium scriptura per sigillum suum Nobile obsignatâ ferre queant.

Queritur III. Quis sit Juxta in causa Matrimoniali? Resp. I. Causas Matrimoniales omnes ad solos Ecclesiasticos pertinere Judices. Unânimis ac certa, utpote definita à Concilio Tridentino Sess. 24. can. 12. ibi: Si quis dixerit, causas Matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos, Anathema sit. Ratio patet; quia Matrimonium est Sacramentum, consequenter res spiritualis, siquæ ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, arg. c. Si Juxta. 12. de Sentent. Excomm. in 6. ibi: Ad Judicem Ecclesiasticum (quia agitur de re Ecclesiastica) cognitio pertinet.

Resp. II. Non quivis Ecclesiasticus, sed ordinario Jure Episcopus est juxta competens in causis Matrimonialibus, textu expresso c. Accedentibus. 12. de Excess. Prælat. & Concil. Trident. Sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 20. v. Ad hæc: ibi: Causæ Matrimoniales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum Judicio, sed Episcopi tantum examini, & Jurisdictioni relinquuntur.

Quoniam verò Vicarius Generalis Episcopi potest ea, quæ Episcopus, per ea, quæ diximus Lib. I. Tit. XXVIII. de Officio Vicarii §. IV. Is quoque, etiam absque speciali mandato, juxta communem sententiam cognoscere, & judicare potest de causis Matrimonialibus; & speciali insuper argumento desumpto ex c. fin. de Cognat. Spiritual. & c. 1. de Frigid. & Malef.

Capitulum quoque Sede vacante (quia ad illud ordinaria Episcopi Jurisdictione transit, c. Hi qui. 11. & c. Cum olim. de Majoritat. & Obedient.) sicut & Vicarius Capituli, Juxta competens in causa Matrimoniali est, Barbosa de Offici. & potest. Episc. Allegat. 84. n. 4. Quaranta in Summa Bullarii. v. Capitulum Sede vacante. Covarruvias de Sponsal. par. 2. cap. 8. §. 12. n. 1.

Insuper Jure ordinario Judices in his causis sunt Prælati Episcopo inferiores, nulli tamen Episcopo subjehti, & jurisdictionem quasi Episcopalem in certo Territorio exercentes. Barbosa loc. cit. n. 3. Riccius in Decis. Cur. Archiepisc. Neapolit. Decis. 184. Rota apud Mant. Decis. 102. n. 7. Ratio est; quia, dum Concilium aliis inferioribus Episcopo hanc jurisdictionem denegat, intelligit illos inferiores, qui

15

16

17

18

19

20

21

qui

qui certæ Diocesis Episcopo in certis saltem causis subjehti existunt.

22 Resp. II. Ex commissione, & Privilegio etiam alii Episcopo inferiores Prælati, in causis Matrimonialibus Judices esse possunt. Communis ac certa. Patetque communis Ecclesiæ praxi; quia videmus, quòd alicubi Archidiaconis, alicubi alii Prælati, seu personis Ecclesiasticis ex delegatione seu commissione, vel etiam ex privilegio competat Jurisdictione cognoscendi, & judicandi causas Matrimoniales.

23 Pariter potest eadem Jurisdictione per Ecclesiasticos inferiores contetudine acquiri. Barbosa loc. cit. n. 5. allegans Declarationem Cardinalium. Ratio patet; quia ea, quæ non sunt Ordinis, sed tantum Jurisdictionis Episcopalis, privilegio acquiri valent, juxta communem doctrinam alibi traditam.

24 Resp. III. Juxta secularis incapax est cognoscendi de causa Matrimoniali, non tantum si principaliter movetur de ea questione, puta de Matrimonii valore, divortio, dissolutione, ejus impedimentis &c. sed etiam quando incidenter de eadem est controversia: ut si principaliter movetur quæstio de dote, de hæreditate, de donatione propter nuptias, de adultèrio &c. (de quibus Juxta secularis cognoscere utique potest) & incidenter queritur de valore Matrimonii, v. g. uno ex litigantibus illum impugnantem, Covarruvias de Sponsal. p. 2. cap. 8. §. 12. n. 1. Barbosa Allegat. 84. n. 16 & sequenti hanc Conclusionem exactè discutit. Ratio patet; quia Juxta laicus incapax est judicandi causas spirituales, quocunque tandem modo in quæstionem veniant, c. 1. de Judiciis, & ampliùs dictum est Lib. II. Tit. I. §. 2.

25 Econtra bene potest Juxta Ecclesiasticus quæstione de causa Matrimoniali principaliter nota, incidentes quæstiones, aliàs ad Judicem secularem pertinentes, v. g. de hæreditate, de dote, de alimentis, &c. cognoscere. Barbosa loc. cit. n. 18. & 19. Gattierrez Pract. q. lib. 1. q. 44. d. n. 6. cum communiter patetque clarè ex c. 1. Qui filii sint legitimi, c. de Donat. inter virum & mulierem. Ratio patet; quia Juxta Ecclesiasticus esse non est incapax cognoscendi causas temporales, uti Juxta Laicus incapax est cognoscere spirituales.

26 Queritur quomodo probari debeat, & quot testes requirantur ad hoc, ut Matrimonium declaretur nullum, & dissolvatur quoad vinculum? Resp. Ad hanc quæstionem patere Tit. seq. §. 1. q. IV.

3 Non item dispensatione Pontificiâ.

4 Probatur ex Jure.

5 Et ratione; quia est Jure Divino insolubile.

6 Solvitur Adversariorum prima objectio de potestate Papa concessa à Deo.

7 Solvitur secunda petita ex unione Christi cum Ecclesiâ, & anima.

8 Solvitur tertia petita ex facto Pontificum.

9 Pontificum quoque opiniones privata revocata sunt. Ibid.

10 Fidelium Matrimonium consummatum, nullâ ratione solvi potest quoad vinculum.

11 Quia est de Jure Divino.

12 Et significat unionem Christi cum Ecclesiâ, & Verbi cum carne.

13 Solvitur Objectio hæreticorum.

14 De solutione Matrimonii infidelium, & hæreticorum quoad vinculum.

15 Conjuges etiam certi de nullitate Matrimonii, non possunt propriâ autoritate discredere ab invicem in Foro externo.

16 Si una pars discedit propriâ autoritate, debet alteri petenti nuptias restituere, nisi discedens in continentem probare possit, vel veli nullitatem.

17 Neque potest, aut debet, Juxta conjugibus facile credere, nisi sufficiens probatio assit.

18 Et quidem plena.

19 Per testes juratos omni exceptione majores.

20 Si notoriè constet de nullitate Matrimonii, debet Juxta etiam nemine accusante illud dissolvere.

21 Vel de nullitate inquirere, quando non notoriè de ea constat, sed fama est.

22 In dubio, an Matrimonium valeat, nec ne, Juxta pronuntiare debet pro Matrimonio.

23 Certo sciens conjugum Matrimonium esse nullum, oblatens Impedimentum, nec petere, nec reddere potest debitum, etsi Episcopus id jubeat.

24 Imò tenetur etiam contra mandatum Judicis discedere propriâ autoritate, si absque periculo incontinentiæ, & peccati alteri cohabitare nequeat.

25 Limitatur in casu, quando Papa, vel Episcopus dispensare potest, & solet.

26 De Infidelium & Hæreticorum Matrimonii dissolutione, remissivè.

TITULUS XIX.

De Divortio.

1 Ratio continuationis.

2 Quandoquidem Accusationem in causa Matrimoniali sequitur Divortium, recto ordine, præcedenti Titulo Qui Matrimonium accusare possunt, sequitur præterea de Divortio; quia verò fieri potest Divortium tam quoad vinculum, quam quoad solam cohabitationem & thorum, hinc de utroque hic agemus.

§. I.

De Divortio, seu dissolutione Matrimonii tam consummati, quam rati quoad Vinculum.

SUMMARIUM.

2 Fidelium Matrimonium ratum solvitur professione Religiosâ.

Queritur I. An, & quot modis quoad Vinculum fieri possit Divortium, & solutio Matrimonii Fidelium Rati, non Consummati, Resp. I. Verè, ac legitime contractum fidelium Matrimonium ratum solvitur quoad vinculum professione Religiosâ. Est certa atque de Fide, textu claro, c. Verum, & c. Ex publico. de Convers. conjug. & Concil. Trident. Sess. 24. can. 6. ibi: Si quis dixerit, Matrimonium ratum non consummatum, per solemnem Religionis professionem, a terius conjugum, non dirimi, Anathema sit. Hinc cuius conjugum post contractum jam Matrimonium conceditur hinc mestre ad deliberandum, an consummare Matrimonium, vel Religionem ingredi velit, cit. c. Ex publico. 7. de Convers. conjug. De quo amplius vide Lib. III. Tit. XXXII.

Resp. II. Quavis gravissima inter DD. sit controversia, an etiam dispensatione Pontificâ solvi quoad vinculum possit Fidelium Matrimonium ratum, non consummatum, tamen sententia negans, spectando Jura & rationes, probabilior apparet, eamque teneat gravissimâ DD. ut D. Bonaventura in 4. dist. 27. q. 2. & 3. Scotus in 4. dist. 31. q. 1. Pontius lib. q. cap. 2. n. 3. dicens, hanc sententiam tenere ferè omnes Theologos. Soto in 4. dist. 27. q. 1. d. 4. ubi ait, contrariam sententiam nec probabilioris umbram habere, Gattierrez Can. qq. lib. 1. cap. 17. d. n. 12. Alexand. de Nevo in c. Duas de Sponsa duorum.